

підвищення ефективності однойменного механізму і вдосконалення відповідного процесу повинні базуватися на справді науковій теорії фінансового впливу і об'єктивному аналізі конкретної історичної обстановки.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Беркита К. Методика аналізу розвитку соціальної сфери / К. Беркита // Фінанси України. – 2012. – № 2. – С. 63-64.
2. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>
3. Фахрутдинова Е. В. Роль социальной сферы и социальной политики в обеспечении устойчивого социально-экономического развития страны [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecsocman.hse.ru/text/35562098/>

Науковий керівник – кандидат економічних наук, викладач-методист А.О.Крисак

УДК 336:378:69

*Марта Дмитришин
(Івано-Франківськ, Україна)*

ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто необхідність, передумови та зміст публічно-приватного партнерства у сфері вищої освіти. Окреслено перспективи співпраці вишів та підприємств будівельної галузі.

Ключові слова: вища освіта, вищий навчальний заклад, партнерство, будівельна галузь, публічно-приватне партнерство.

In the article the necessity, background and content of public-private partnerships in higher education are considered. Prospects of cooperation between universities and enterprises of the construction industry are outlined.

Key words: higher education, higher education institution, partnership, construction industry, public-private partnership.

Публічно-приватне партнерство в Україні відносно нове явище. Національна ментальність, що часто ґрунтується на пострадянських уявленнях про функції держави та її обов'язки, а також роль людини у цій системі якщо не гальмує розвиток всього нового, то, як мінімум, не прискорює. Українці звикли жити на основі патерналістських відносин, розраховуючи у всьому на державу. Підприємства, у свою чергу, активно скаржаться на якість освіти випускників вишів продовжуючи використовувати у своїй господарській діяльності підготовлених за державний кошт кадри.

У цій ситуація держава, що губиться у корупційних схемах, розкраданні того майна, що ще не було вкраденим за попередні роки та потужній тіньовій економіці, не може належно виконувати свої функції. Державний борг, дефіцит бюджетів різних рівнів, застаріла матеріально-технічна база, девальвація національної валюти, інфляційні процеси та бойові дії на Сході України на фоні неефективного та нераціонального використання державних фінансів створюють додаткові труднощі у закріпленні курсу економіки на розвиток та зростання. При цьому соціальна сфера вважається галуззю де проїдається бюджет. І справді, система пенсійного забезпечення, освіти, науки, охорони здоров'я, культури, житлово-

комунального господарства не дають значних прямих доходів до бюджету, незважаючи на активну позицію науковців, що доводять протилежне.

В умовах бойових дій проведення концертів та інших розважальних заходів не вважається першочерговим, як і ремонт в лікарні чи закупівля нових парт у школі. Пріоритети очевидні для всіх.

За даних умов можна вести дискусію про важливість цих галузей для розвитку держави, крайню необхідність виділення фінансового забезпечення, критичний стан матеріально-технічного забезпечення та збідніле населення. Проте, на жаль, це не може допомогти вирішити всі наболілі проблеми.

Часто для розв'язання фінансових труднощів державні вищі навчальні заклади, як і багато інших українських бюджетних установ та організацій звертаються за допомогою до благодійників. Проте, невисока купівельна спроможність населення, потреби армії в умовах бойових дій роблять вищу освіту другорядною сферою для благодійництва. Незважаючи на цей факт у нашій державі почали розвиватись ендавмент-фонди. Ендавмент, як сталий фонд вищого навчального закладу – це реальна можливість не лише акумулювати необхідні обсяги фінансування для реалізації інноваційних ідей, а також і спосіб розвитку економіки держави шляхом здійснення інвестицій. Мабуть, що ефективність діяльності кожного новоствореного ендавменту буде залежати як від ефективного управління ним, так і від фінансової спроможності благодійників. Об'єктивно, що водночас, навчальний заклад, що створить сталий фонд, не зможе одразу розраховувати на значні дивіденди. Проте, ефективне використання досвіду зарубіжних знаних вищих навчальних закладів у поєднанні з особливостями української освіти може вивести вітчизняні університети на новий, якісно новий та прогресивний рівень фінансового забезпечення [1, с. 68].

Цивілізований світ та країни з розвиненою ринковою економікою також зустрічаються з проблемами нестачі фінансування, адже ресурси обмежені, а потреби безмежні у всіх куточках планети. Там, де важко справитися з проблемою самотійно, набагато легше вирішити її спільно. Публічно-приватне партнерство один із способів це зробити. У сучасному розумінні партнерство державного і приватного секторів означає таку форму співпраці між державними органами влади та світом бізнесу, що має на меті забезпечити фінансування, будівництво, відновлення, управління або утримання інфраструктури чи надання суспільних послуг [2, с. 7].

Об'єктивна необхідність виникнення та розвитку партнерських відносин між державою (в особі її підприємств, установ та організацій) і бізнесом (в особі приватних партнерів – суб'єктів господарювання) як в Україні, так і в іноземних державах, викликана вимогами часу. Цьому, на нашу думку, передували такі фактори та причини:

- дефіцит фінансових ресурсів обох сторін;
- складність виконання поставлених завдань;
- специфіка державної та приватної сфер функціонування партнерів;
- перспектива появи нових можливостей;
- мінімізація ризиків;
- розвиток техніки, технологій та інноваційної діяльності;
- нагальна необхідність реформування економіки держави, проведення реформ та стимулювання соціальних зрушень;
- становлення соціально-орієнтованого бізнесу.

Соціальна сфера, загалом, все ж сьогодні залишається в пріоритеті держави, а вищі навчальні заклади державної та комунальної форм власності у рази переважають відповідну кількість приватних. Так, за даними Державної служби статистики України у 2015-2016 навчальному році в Україні функціонувало 524 вищі навчальні заклади I-IV рівнів акредитації державної та комунальної форм власності проти 134 приватної [3]. Будівельна галузь, у свою чергу, функціонує переважно на основі приватної та колективної власності. Їх співпраця дозволяє скористатися перевагами обох сфер та мінімізувати недоліки. Таким

чином, партнери, скориставшись ширшими можливостями, ще й поділяють між собою ризики, зменшивши ймовірність їх виникнення та розміри негативного впливу.

У різних країнах світу публічно-приватне партнерство набуває різних форм співпраці від виконання певних робіт за контрактом до концесії та створення спільних підприємств [4].

На момент прийняття у 2010 році Закону України «Про державно-приватне партнерство» [5] освітня галузь загалом та вища освіта зокрема, не були відображені в даному нормативно-правовому акті, як сфери застосування державного-приватного партнерства. Проте, з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інвестицій в Україні» [6] 24.11.2015 року №817-VIII до статті 4 Закону України «Про державно-приватне партнерство» було додано освітні послуги. Вважаємо цей факт позитивним фактором розвитку публічно-приватного партнерства в сфері вищої освіти, проте, на жаль, не вичерпним.

Вищий навчальний заклад згідно Закону України «Про вищу освіту» є окремим видом установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей [7]. Виходячи з того, що вищий навчальний заклад може займатися також науковою, інноваційною та іншими видами діяльності окрім безпосереднього надання освітніх послуг, вважаємо внесені зміни неповними. Для усунення правових колізій та активного сприяння розвитку наукової діяльності у вищій школі вважаємо доцільним доповнити статтю 4 Закону України «Про державно-приватне партнерство» також сферою наукових досліджень.

Якщо розглядати публічно-приватне партнерство виключно як спосіб співпраці державного та приватного партнера, то у цьому контексті вищі навчальні заклади часто користуються послугами приватників замовляючи у них товари, роботи та послуги. Комерційні структури реалізують навчальним закладам літературу, готують їжу у їдальнях, надають послуги охорони, встановлюють, налаштовують та обслуговують обладнання.

Будівельні компанії, в свою чергу, також мають досвід роботи з бюджетними установами та організаціями реалізуючи їм будівельні матеріали, проводячи ремонтні, реставраційні та оздоблювальні роботи. Проте, перманентний дефіцит фінансування капітальних видатків у державних вищих навчальних закладах значно обмежує масштаби такої співпраці.

Крім того поширеним способом залучення додаткових фінансових ресурсів є здача в оренду майна та приміщень. Зменшення кількості студентів та доступного фінансування призвело до вивільнення частини навчальних корпусів та приміщень, які здають в найм для зменшення витрат на їх утримання та залучення додаткових фінансових ресурсів. За даних умов будівельні підприємства можуть орендувати такі площі на період виконання своїх замовлень, як від даного закладу, так і тих, що не мають до нього жодного відношення. Такі приміщення, наприклад, можуть бути використані для зберігання техніки та будівельних матеріалів.

Публічно-приватне партнерство може також передбачати створення спільного підприємства, тобто консорціуму, для виконання масштабних проектів. Закон України «Про вищу освіту», прийнятий у 2014 році відкриває для державних вишів нашої держави таку можливість. Так, у статті 27 загаданого нормативно-правового акту декларовано право вищого навчального закладу бути засновником (співзасновником) інших юридичних осіб, які провадять свою діяльність відповідно до напрямів навчально-науково-виробничої, інноваційної діяльності вищого навчального закладу та/або забезпечують виконання його статутних завдань.

Також заклади вищої освіти можуть утворювати навчальні, навчально-наукові та навчально-науково-виробничі комплекси, наукові парки та входити до складу консорціуму. Всі учасники комплексу, консорціуму зберігають статус юридичної особи і фінансову самостійність [7].

За даних умов вважаємо перспективними моделі публічно-приватного партнерства вищих навчальних закладів та будівельних підприємств, що стосуються ремонту та реконструкції існуючих навчальних корпусів, лабораторій, студентських гуртожитків, обслуговуючих приміщень, під'їзних доріг чи автомобільних стоянок. Багато вишів України мають у володінні майно, яке часто дорого утримувати та немає за що відремонтувати. Виходячи із підвищення вартості будівельних матеріалів та послуг, а також енергоносіїв передача таких будівель у концесію дозволить ВНЗ зекономити фінансові ресурси, покращити матеріальну базу та якість освітніх послуг, що на ній ґрунтується. Доходи від експлуатації такого об'єкта стануть вагомим способом формування інтересу у приватного партнера до такої співпраці.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Дмитришин, М. В. Ендавмент вищого навчального закладу [Текст] / М. В. Дмитришин // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2015. – Вип. 11. Том 1. – С. 64-73.
2. Підготовка та реалізація проектів публічно-приватного партнерства [Текст]: Практичний посібник для органів місцевої влади та бізнесу / С. Грищенко – К., ФОП Москаленко О.М., 2011. – 140 с.
3. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2015-2016 навчального року. Статистичний бюлетень. [Електронний ресурс], Державна служба статистики України, К. – 2016. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publosvita_u.htm.
4. The European PPP Report 2009 [Електронний ресурс], DLA Piper (2009). – Режим доступу: <http://www.eib.org/eprec/resources/dla-european-ppp-report-2009.pdf>.
5. Закон України «Про державно-приватне партнерство» №2404-VI від 01.07.2010 року. – Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, №40, ст.524.
6. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інвестицій в Україні» №817-VIII від 24.11.2015 року. – Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 10, ст.9.
7. Закон України «Про вищу освіту» №1556-VII від 01.07.2014 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

УДК 330.101.5

*Мирослава Загул
(Вишніця, Україна)*

ОСОБИСТІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СПОЖИВАЧА, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ЙОГО ПОВЕДІНКУ НА РИНКУ

У статті досліджено основні аспекти поведінки споживачів, проаналізовані їх мотиви споживання. В умовах ринкової економіки, де споживач товарів і послуг є центральною фігурою визначено фактори, а також їх вплив на поведінку споживача. Досліджено процес та етапи прийняття рішення про купівлю товару чи послуги, визначено фактори впливу різних груп: зовнішнього середовища, індивідуальні, міжособистісні, організаційні що визначають поведінку покупця.

Ключові слова: споживач, поведінка споживача, ринкова економіка, маркетинг, референтні групи.